

פניני הפרשה

וארא

עלון מס'

1022

שנה כ"א התש"ף

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

לשונות של גאולה

בפרשתנו מובאים ארבע לשונות של גאולה, ובעל הטורים מביא שיש בכך רמז לארבע מלכויות שישראל ישתעבדו להם, ובאחרון נאמר "ולקחתיו" כנגד אדום, כאדם הלוקח בחזקה, ולכן שיעבוד זה קשה מכולם. ויש כאן רמז לתהליך של הגאולה שנצרך לארבעה שלבים עד שנוכה לגאולה השלימה.

והשאלה היא מדוע אי אפשר לגאול את ישראל בפעם אחת ובזמן אחד, וכמו שמצינו אצל יוסף הצדיק שזכה לישועה בבת אחת, כמו שכתוב "ויריצוהו מן הבור"? וכן יש להבין את הענין של ארבע כוסות שהם כנגד ארבע לשונות של גאולה, וחז"ל הפליגו בצורך בהן, עד שאמרו שאפילו עני שבישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות?

אלא כאן התורה מלמדת אותנו את הדרך לגאולה, שצריך בירור גדול בכל הארבע גלויות עד שיבוא המשיח. ביציאת מצרים, כיון שהם היו במ"ט שערי טומאה, היה צריך להוציאם ממקום הטומאה, ולכן נאמר "והוצאתיו". אבל עדיין כדי לזכות להכנס לשערי הקדושה עוד הדרך ארוכה. שהרי גם בקבלת התורה שפסקה זוהמתם, עדיין הדבר היה באונס, ורק אחר כך בפורים קבלו את התורה באהבה. ועדיין היה להם את הנסיון עם היוונים, עד שנצחום החשמונאים. וגם היום עדיין אנו נמצאים בגלות אדום עד שנוכה ל"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו".

מסופר שפעם נסע החפ"ץ חיים בעגלה עם סוחרים בהמות וסוסים. בכל הדרך שוחחו הסוחרים על שוורים, פרות, סוסים וכדומה. ר' ישראל מאיר ישב שקוע במחשבותיו ולא שם לבו לשיחותיהם. פתאום העלה אחר האנשים שיחה על סוחרים אחרים והתחיל ללעוג עליהם. ר' ישראל מאיר כאילו הקיץ משנתו, והעיר להם בנחת: "אחים! עד כה עסקתם בשיחה נאה על הסוסים והשוורים הנוגעת לפרנסתכם, אבל למה עברתם לשוחח בעסקי הבריות? הרי יש בזה עבירות חמורות של לשון הרע ורכילות".

שכניו בעגלה, שהיו אנשים פשוטים, חשבו אותו להלך או ל"משולח" והגיבו בדברי לעג ובוז על אשר הוא מתערב בענייניהם ומטיף להם דברי תוכחה. ר' ישראל מאיר לא השיב לגידופיהם והיה נראה כאילו הוא נהנה מכך כיון שהם הפסיקו בינתיים את שיחותיהם בעניני לשון הרע. לאחר שגמרו ללעוג לו, הם המשיכו לספר על חבריהם. החפ"ץ חיים העיר להם שוב והתחנן לפנייהם שידברו על סוסיהם ופרותיהם ולא על חבריהם. כשלא הועילו דבריו הוא ביקש מהעגלון שיוריד אותו מהעגלה. מוטב לו להשאר באמצע הדרך מלשבת בחבורת לצים ולהקשיב לדברי לשון הרע ורכילות.

שיא תורני	עצה טובה
<p>הלומד שסיים את הש"ס בגיל הצעיר ביותר מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל שסיים את הש"ס בגיל 14. יצוין כי לפני כמה שנים היה בחור בישיבת "כסא רחמים" בשם ר' אביחי סעדון שליט"א שסיים את הש"ס בגיל 15.</p>	<p>עצה ללומדי דף היומי, במקרה שאתה לא מצליח ללמוד את הדף היומי, יש לשם זאת בפנקס מיוחד, ותשלים בזמן שתתפנה לך. לא כדאי להשתרך מאחור. הלילה ירד והבוקר עלה, פנה לדף החדש. (הרה"ג ר' אהרן דירנפלד שליט"א).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"תדע דבכמה תקופות תמצא שהתורה מתגברת באיזה מדינות, ושוב הולכת ומתרופפת, כי הגיע זמן באותו מקום לברר ניצוצות הקדושה, ובאים נשמות קדושות ועושים מה שעושים לברר, ושוב מתחדש מקום אחר וכיוצא. באופן שצריכים אנו תמיד להתאמץ ולהתחזק על הדת ולימוד התורה, שבה אנו מתקרבים אל הגאולה".
("מגיד חדשות" ח"ט דרוש נ')

הטעם שלא הכה הברד את החטה והכוסמת למרות שאפילות הנה, שהרי רצון ה' ודאי היה להשאירם, נראה לומר בס"ד כדי להשאיר לישראל מה לאכול, כי דבר שיכול לגרום רעה לישראל לא יעשה ה'. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

ארוכה מארץ מדה

החכמים נקראו "תלמיד חכם", כיון שעליהם להרגיש תמיד כתלמיד שיש לו עוד מה ללמוד, שכן התורה רחבה מני ים ואין לה סוף ותכלית. ועל זה המליץ מה שאומרים בפיטום הקטורת "לחצאין - כשרה".

שאל פעם הרבי מקוצק זצ"ל מדוע אומרים "ימלא כריסו בש"ס ופוסקים", לכאורה היה נכון לומר "ימלא ראשו"? והשיב: כמו שבאכילה לא יעלה על הדעת שמי שאכל אתמול לא יאכל היום, כי כל יום מתעורר הרעב מחדש, כך בלימוד התורה, תמיד צריך להרגיש רעבים, ובכל יום יהיו בעיניך כחדשים!

בשונה משאר המקצועות שבעולם, התורה היא אין סופית. לכל מקצוע, גבולות מסוימים. אדם לומד רפואה מספר שנים, ומקבל תואר 'ד"ר', אם ימשיך ללמוד, יקבל תואר 'פרופסור', אך באיזה שלב כבר לא יהיה לו עוד מה ללמוד. את התורה לעומת זאת, ניתן ללמוד שוב ושוב בלי כל הגבלה. גם גדול הדור אינו יכול לפטור עצמו מללמוד בטענה שסיים ללמוד. לא שייך לומר "כבר למדתי את הסוגיא הזו, ואין לי צורך לחזור". בכל שנה אנו מסיימים פרשת וזאת הברכה ומיד מתחילים שוב "בראשית ברא". לומר לך, שאין קץ ואין תכלית ללימוד תורתנו הקדושה, שעליה נאמר "אַרְפָּה מֵאַרְץ מִדְּהַ וַיִּרְחֶבֶה מִנֵּי יָם" (איוב יא, ט).

ואכן, בתורתנו הקדושה - ישנה תופעה בלתי מוסכרת שאין לה אח ורע: ככל שאדם לומד וחוזר, אפילו על דברים שלמד אותם היטב, בכל פעם הוא מוצא שעדיין לא התחיל להבין סוד קסמה של התורה ועומק מצולותיה, ותמיד יגיע להבנות חדשות. וכבר אמרו "אין בית מדרש בלא חידוש" (חגיגה ג' ע"א), ו"הפוך בה והפוך בה דכולא בה" (אבות פ"ה). וכן אמרו חז"ל במסכת עירובין (דף נ"ד): א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב (משלי כ"ז) "נוצר תאנה יאכל פריה"? למה נמשלו דברי תורה? כתאנה, מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים, אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהם, מוצא בהם טעם.

תופעה מופלאה כזו, יכולה להיות רק בתורה שנכתבה בצורה על טבעית על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו.

ישבו פרנסי העיר ודנו האם להאריך את כהונתו של רב העיר. כל הפרנסים הסכימו פה אחד להאריך, מלבד הזקן שבהם שלא הסכים.

כששאלוהו לסיבת סירובו, הסביר להם אותו זקן וכסיל: "מקחנו מקח-טעות היה. מינינו אותו לרב משום שאמרו עליו שהוא בקי בכל התורה כולה, ואילו עד עכשיו עדיין הוא יושב ולומד כל היום...".

*

במסכת ברכות (דף כ"א ע"א) איתא: "אמר רב יהודה, מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה? שנאמר: 'ואכלת ושבעת וברכת'. מנין לברכת התורה לפנייה מן התורה? שנאמר 'כי שם ה' אקרא הבו גדול לאלוקינו'".

ויש להבין, מה שונה ברכת התורה שחיובה לפני הלימוד, מברכת המזון שחיובה לאחר האכילה?

מיישב רבנו יוסף חיים זצ"ל בספרו "בניהו" (ברכות שם) שבלימוד התורה אין מושג של גמר וסוף, לכן מן התורה אין חיוב ברכה כי אם בתחילת הלימוד, לומר לך שאין לתורה מדה וגבול. לעומת זאת, בברכת המזון שהיא על אכילה, בזה דוקא ראוי שיעשה האדם גמר וסוף, ואדרבא, בטרם ישבע כראוי עליו למשוך עצמו מן האכילה, ולכן הברכה באה לאחריה.

ככל שיהודי לומד יותר תורה, הוא מבין כמה הוא בעצם יודע פחות, כמה התורה גדולה עמוקה ורחבה, וכמה הרבה עליו ללמוד ולחזור.

כן, גם אם הוא בקי בכל התורה כולה...

*

תופעה מעניינת קיימת בדפוסי הש"ס, שכל המסכתות מתחילות מדף ב'.

הסיבה הפשוטה לכך היא שדף א' הוא דף השער, אך יש הסבר דרשני הרואה בכך מסר שלעולם לא יוכל אדם להתפאר שסיים את הש"ס ואין לו כבר מה ללמוד, שכן יאמרו לו: כלום למדת את דף א'?! ...

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

המת שקרע את שטר החוב

בין שני עשירים בעירו שררה קנאה ושנאה. יום אחד, שנאתו של אחד מהם קלקלה את השורה, והוא זייף שטר שבו היה כתוב שעמיתו העשיר חייב לו סכום גדול. בעזרת שטר זה, הגיש נגדו תביעה בבית משפט. השופטים ששוחדו מראש, גזרו כי על הנאשם לשלם את החוב, ולא, ייאסר או יעוקלו נכסיו.

לחזות. רבי יעקב הגיע גם הוא אל בית העשיר, נגע במטהו במת וציוהו שיקום. תיכף ומיד קם המת, כשהכל נרתעים לאחור בבהלה.

פנה הרב לבר-מינן: כעת שאינך בין החיים, הודה על האמת וספר בדיוק מה היה עם שטר החוב.

בצערו כי רב, השכים לפתחו של רבי יעקב אבוחצירא, ליטול ממנו עצה וברכה. שטח לפניו את צרתו בכבי ובדמע, והצדיק חיזקו ועודדו, והבטיח לו כי עד למחר יבוא הכל על מקומו בשלום.

מיד שהלה עזב את ביתו, הטריח עצמו רבי יעקב אל בית העשיר הנוכל, וניסה לדבר על לבו כי ישוב בו מדרכו הרעה ויבטל את התביעה, אך הלה נותר עיקש כפרד.

התחננו בני העשיר המת לרבי יעקב כי ישיב את אביהם לארץ החיים, אולם הצדיק פרש ידיו לצדדים ואמר: "החיים והמוות ביד ה' ואין בידי לעשות מאומה".

בינתיים היה העשיר בוכה ומתוודה. נפנה אליו הרב ואמר לו: "כעת כבר מאוחר, היה עליך לשוב בתשובה לפני מיתתך". מיד כשסיים הצדיק דבריו, נפל העשיר ומת שוב.

יצא רבי יעקב מביתו כשבלבו קפידה עליו, ולתדהמת הכל - בבוקר נמצא הלה מוטל מת על מיטתו.

משנפוצה השמועה, באו בני העיר לכבדו בכבוד אחרון, ולא שיערו בדעתם את אשר עומדים להם

☺ זה לא חוק! ☺

אדם אחד עלה בחלומו לגן עדן. ראה לפניו בנין ענק, ובו מלאכים ושרפים עפים מקצה לקצה במהירות הבזק, והכל רוחש פעילות קדחתנית.

עצר את אחד המלאכים ממעופו ובירר: "למה משמש הבנין הענק הזה?". ענהו המלאך: "לכאן מגיעות כל המשאלות והבקשות של בני אנוש מה'. כאן הן ממוינות ועוברות לאלפי המחלקות ותתי המחלקות שמטפלות בכל בקשה ובקשה".

והנה נח מבטו על ביתן קטן השוכן למרגלות המבנה הענק. התפלא האיש: מי זקוק לביתן שמירה בשמים...

נכנס אל הביתן והנה הוא רואה מחזה מוזר: מלאך אחד יושב שם לבדו ולא עושה דבר. בירר אצלו למה משמש הביתן הקטן, והוא ענה: "כאן זה המקום שאליו מגיעות התודות של כל אלו שבקשתם התקבלה".

"ואין פה עבודה?!" התפלא בעל החלום.

"כל כך עצוב", נאנח המלאך, "אחרי שאנשים מקבלים את המשאלות שביקשו, מעט מאוד מהם זוכרים לומר תודה..."

☺ חוק חוק לא... ☺

אסור לשכוח להודות לקב"ה על כל הטובות - "ואילו פיננו מלא שירה כים וכו' אין אנחנו מספיקים להודות".

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: שמעתי מתלמיד חכם שלמד בישיבת "קול תורה", שהיה תלמיד אחד שבאמצע הזמן רצה ללכת לקברות צדיקים בצפון, וראש הישיבה הגאון הרב שלמה זלמן אוירבך זצ"ל אמר לו שאם חשקה נפשו ללכת לקברות צדיקים, שילך להר הרצל הסמוך לישיבה, ששם קבורים חיילים שמסרו נפשם על קידוש ה' שאין שום בריה יכולה לעמוד במחיצתם ותפלתו בודאי תתקבל. שאלתי, האם לדעת כת"ר יש עניין להתפלל על קברות חיילים שנהרגו במלחמות (כגון רועי קליין הי"ד)?
תשובה: יש ענין, ובפרט על קברי חיילים צדיקים שומרי תורה ומצוות הי"ד.

שאלה: כמה יש להרבות בימי השובבי"ם, האם בתורה, בתפלה או בתעניות ובצדקה?
תשובה: בתורה תפלה וצדקה, וסימניך אתה תקום תרחם ציון. בתעניות אין להרבות כיון שמחלישים את האדם מתורה ותפלה. והרמב"ם בהלכות תשובה לא הזכיר תענית אף פעם אחת, וכן במה שאמרו (מועד קטן דף כ"ה סע"א) שרוב הונא צם ארבעים תעניות על שנתהפכה לו רצועה של תפילין, ובשו"ת הגאונים (חמדה גנוזה סי' נ"ט) כתב רב צמח גאון שדי לנו בתענית יום אחד, הרמב"ם (ספ"ג מהלכות תפילין) לא הזכיר תענית כלל, רק כתב ולעולם יזהר להיות פני הרצועה למעלה וכו'. ע"ש. ועיין בש"ע א"ח (סי' ז"ך סעיף י"א) ובכף החיים (שם אות מ"ט). ואכמ"ל.

שאלה: אני לומד בישיבה שלא מקיימים בה תענית דיבור בימי שובבי"ם, ורציתי לדעת האם אני (לבד) יכול לצאת מהישיבה יום אחד כדי לעשות תענית דיבור עם קריאת תהילים שלש פעמים?
תשובה: תצא ותעשה תענית דבור. תדבר לפני כן עם ראש הישיבה (או המשגיח) ותשפוך לפניו לבך.

שאלה: בחור ישיבה שפגם, האם רשאי להתענות בשני וחמישי דשובבי"ם, באופן שהתענית תפריע ללמודו?
תשובה: אסור לבחור ישיבה לצום, ויקבל עליו תענית דבור.

שאלה: ש"צ שניגש לתיבה בתענית שובבי"ם והוא ג"כ צם, ונזכר לפני חזרת הש"צ שלא קיבל תענית מאתמול, האם יכול לומר "עננו" בברכה בחזרת הש"צ, כיון שיש על כל פנים עשרה מתענים?
תשובה: אם הוא רגיל בכל שנה להתענות בשובבי"ם, יש סברא שא"צ לקבל עליו תענית מאתמול, וסומכים על זה לענין דיעבד. כך הורה לנו הגר"ש משאש זצ"ל לפני כמה שנים ששכחנו לקבל תענית ביום יארציט של אבא זצ"ל. וכן משמע בבא"ח שנה שניה (פרשת ויקרא אות ה'). ע"ש. ואפילו לא התענה בשנים שעברו, אם כבר התענה השנה ג' פעמים בימי השובבי"ם הוי רגיל.

שאלה: בתענית דיבור הנהוגה בימי השובבי"ם, האם אפשר לכתחילה לקרוא את התהלים לאט, למרות שעל ידי כן יסיים את התהלים פעמיים בלבד, ויצטרך להשלים באמירת מזמור קי"ז כמה פעמים?
תשובה: אפשר.

שאלה: האם יש ענין להיקבר בבית קברות שקבורים בו צדיקים?
תשובה: אם הוא ראוי.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל